

Izvidnice duše

Ciljevi:

- doživjeti snagu tvrđave Lovrijenac i uspostaviti poveznicu sa snagom Duha u sebi, kojom se odupiremo zlu
- kroz biblijske tekstove, primjere i razgovor dublje spoznati područja i zadatke izgradnje i oblikovanja kršćanske osobnosti
- biti spremni njegovati svoja osjetila i surađivati s Božjom milošću, poslušni nadahnućima evanđelja i prepuštajući se vodstvu Duha Svetoga.

Ključni pojmovi:

- uzdržljivost, postojanost, tvrđava Lovrijenac, ljudska osjetila, duhovna izgradnja

Oblici rada:

- čelni, pojedinačni i rad u skupinama

Metodički postupci:

- usmeno izlaganje
- samostalan rad na tekstu
- tematski usmjeren razgovor
- stvaralačko pisano, usmeno i figurativno izražavanje.

Nastavna sredstva i pomagala:

- zbirka pjesama »Biti ili ne« Jure Kaštelana
- Biblija
- svijeće
- papiri, flomasteri i bojice (za umnu mapu)
- stiropor ili karton, ljepilo, magnetići za pravljenje tvrđave Lovrijenac
- nosač zvuka s glazbom za meditativni ples.

UVODNI DIO (15 min)

MEDITATIVNO-MOLITVENI POČETAK

Meditativni ples — hodočasnički korak

Sudionici najprije stanu u krug okrenuti licem jedni prema drugima. Zatim svatko uzima u lijevu ruku zaštićenu upaljenu svijeću ili lučicu, okreće se malo udesno i desnu ruku polaže na rame sudionika/sudionice ispred sebe. Lijeve ruke sa svjećicama od lakta su lagano ispružene i okrenute prema unutrašnjosti kruga.

Na glazbu J. S. Bacha za orkestar u D-duru, br. 3, stavak Air (može se pronaći na Youtubeu) ili na drugu prikladnu melodiju meditativno se plešu tri koraka prema naprijed, zatim »tri koraka« u mjestu, tj. prebacujući težinu tijela s desne noge, koja je krenula naprijed, na lijevu i tako njihajući se naizmjenično, a zatim se opet korača tri koraka naprijed...

Tumačenje:

Hodočasnički korak označava polagano, ali odlučno napredovanje prema Kristu, u kojemu se u ritmu hoda naizmjenično zastaje kako bi se razmišljalo o putu i cilju. Znak je povezanosti molitve i rada, angažmana i kontemplacije. Svjetiljke u rukama označavaju budnost s kojom prolazimo kroz život iščekujući susret s Kristom.

Alternativa (ako voditelj misli da ovaj način nije prikladan za njegovu skupinu): sudionici sjede u krugu, upale svijeće i jednostavno slušaju skladbu. U istom položaju mogu ostati sve do rada u skupinama.

MOTIVACIJA

Tvrđava koja se ne predaje

Ja sam tvrđava sa jedinom zastavom srca.

Nevidljivi bedemi sazidani od rana.

Uspavankom

odolijevam najezdama.

Preobražen u oklopu sna.

*Na svim kulama bdiju izvidnice, a na obali skrivene
brodice od trske i tamarisa.*

*Vjetrokazi gledaju gvozdene daleke vojske gdje bruse strelice,
uljem mažu bedra i mišiće i propinju se na zlim konjima
od kositra i vatre.*

*Mostovi su dignuti i neodoljiva brzica
brani prilaze.*

A u svitanje nestaje mjesec i javlja se nepomućeno sunce.

Ja sam tvrđava sa jedinom zastavom srca.

Tvrđava koja se ne predaje.

Ne predaju se mrtvi oslobođeni svojih čula.

Ne predaju se munje u brzom letu.

Ne predaju se živi sa draguljima očiju.

Utvrde se predaju, ali ne ova od sna.

Same se daju i same otimaju.

Ja sam tvrđava sa jedinom zastavom srca.

(Jure Kaštelan)

RAZGOVOR NA TEMELJU PITANJA

- O kakvoj tvrđavi govori pjesnik?
- U čemu je snaga i slabost utvrde od kamena i šljunka, a u čemu utvrde sazdane od duhovnih vrijednosti?
- Koje su tvoje najvažnije vrijednosti? Na koga ili na što se ti možeš osloniti u svome životu?
- Čime izgrađuješ svoju osobnost?
- Na što te asocira stijena u tvom vjerskom životu?
- Isus je Šimunu dao novo ime Petar – Stijena, iako je bio sve više nego postojan. Zašto Šimun dobiva novo ime?
- Što bi volio/voljela da se nakon tebe naziva po tebi (određena ulica, grad, selo, rijeka, most, park, ustanova, društvo, nagrada, hrana...)? Ako želiš, obrazloži svoj izbor.

GLAVNI DIO (40 – 45 min)

UVOD U TEMU

Lovrijenac je jedna od pet dubrovačkih tvrđava. Sagrađena je na visokoj litici nadomak Gradu štiteći zapadni ulaz u Grad. Svaki ulaz u grad najslabija je točka svake utvrde. Te slabe točke pojačavaju se posebnim tvrđavama ili nekim drugim dodatnim sredstvima kako bi utvrda bila što sigurnija. U takvim gradovima ljudi su se osjećali sigurnije i zaštićenije. Takvi su gradovi teško osvojivi i kroz povijest su sloveli kao slobodni gradovi.

Jedan od takvih simbola dubrovačke slobode je i tvrđava Lovrijenac. Dva mosta vode u tvrđavu, a iznad vrata u kamenu je uklesano »Non Bene Pro Toto Libertas Venditur Auro« — **»Sloboda se ne prodaje ni za sva blaga svijeta«**. Kroz stoljeća bdije nad gradom poput pastira nad povjerenim mu stadom. No unatoč svemu, stari Dubrovčani na svoje tvrđave i utvrde postaviše lik i svog nebeskog zaštitnika sv. Vlaha, kojega i danas građani slave više od tisuću godina. Tako je Grad dobio svoju kompletnu zaštitu kako se ne bi obistinila izreka koja parafrazira početne retke psalma 127.: »Ako Gospodin ne čuva grada, uzalud su sve tvrđave njegove i svi umovi njegovi.«

Mladi ljudi općenito, a tako i mladi kršćani, na putu traženja sebe, svog identiteta i svojeg usmjerenja u budućnost često nisu svjesni opasnosti koje ih odvlače prema otuđenju i promašaju života. U Ivanovu evanđelju te se opasnosti često nazivaju zamkama svijeta. Svijet pritom ne označava svijet u kojemu živimo, čovječanstvo i Zemlju, nego snage zla koje su jake usred ovoga našeg svijeta.

U procesu izgradnje svoje osobnosti, svoga pojedinačnog i kršćanskog identiteta, važno je integrirati i razviti sve svoje mogućnosti i usmjeriti ih u pozitivnom pravcu. Pri tome mislimo na kršćansku osobnost potrebnu za ostvarenje svakog poziva, a na osobit način duhovnog, svećeničkog i redovničkog. Naša su osjetila i misli vrata preko kojih dolazimo u dodir sa svijetom oko sebe. Upravo ta vrata mogu postati našom slabom točkom, ulazom na koji se može ušuljati »virus zla« koji će razoriti »sustav« našega života i naše osobe. U današnjoj »...jer vi to zaslužujete« kulturi uzdržljivost zvuči staromodno i neprivačno, ali je Lovrijenac upravo slika onoga što dobijemo »ako ne prodajemo slobodu«: prelijepu utvrdu na stijeni. Kako god zamišljamo svoju budućnost, u laičkom ili kleričkom staležu, **uzdržljivost je zalag pobjede duha nad tijelom.**

Zato ćemo u skupinama razmišljati o nekoliko aspekata čovjeka, koji pokazuju važnost budnosti potrebne kako bismo svoj život mogli graditi na sigurnim vrijednostima. Možemo ih nazvati *izvidnicama duše* koristeći sliku iz uvodne pjesme. Riječ je o kulturi našega srca, misli, jezika, očiju i tijela.

OBRADA TEME

Rad u skupinama

Skupina SRCE

Kao što je srce središte ljubavi i izvor naših dobrih djela, tako je ono isto korijen i izvor naših grijeha i loših djela.

Zadaci:

- Pročitajte tekst:

[Isus] tada ponovo dozove mnoštvo i stane govoriti: »Poslušajte me svi i razumijte! Ništa što izvana ulazi u čovjeka ne može ga onečistiti, nego što iz čovjeka izlazi — to ga onečišćuje. Tko ima uši da čuje, neka čuje!« (Mk 7,14–16)

- Koja je glavna poruka ovoga teksta?
- Kako možemo njegovati svoje srce, čime ga treba hraniti?
- Kako se odnosite prema svojim osjećajima: dopuštate li ih? Što činite s negativnim osjećajima: dopuštate li da postanu destruktivni u odnosu prema drugima, okolini, vama samima? Kako ih nastojite preobraziti u konstruktivne?
- Pomoću umne mape napišite ili simbolima nacrtajte pozitivne i negativne osjećaje te načine kako prevladati negativne osjećaje (npr. srdžbu, zavist, ljubomoru...)!

Skupina MISLI

Sve što činimo, sve o čemu razmišljamo i sve što ćemo učiniti proizlazi iz naših misli. Naš um aktivan je u budnosti i u snu sve dok je u nama dah života.

Zadaci:

- Pročitajte biblijske tekstove:

U šestome mjesecu posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: »Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!« Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče: »Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga.« (Lk 1,26–30)

A rođenje Isusa Krista zbilo se ovako. Njegova majka Marija, zaručena s Josipom, prije nego se sastadoše nađe se trudna po Duhu Svetom. A Josip, muž njezin, pravedan, ne htjede je izvrgnuti sramoti, nego nau-mi da je potajice napusti. (Mt 1,18–19)

- Jedna polovica skupine: Zamisli da se nalaziš na Marijinu mjestu. Napiši o čemu je sve ona mogla razmišljati u tom trenutku.
- Druga polovica skupine: Pokušaj se uživjeti u ulogu Josipa. Kakve su misli prolazile Josipovom glavom kad je saznao da je Marija trudna?
- Pročitajte svoje zapise ostalima u skupini!
- Razmišljaš li o mislima koje svakodnevno prolaze tvojom glavom? Odakle sve dolaze poticaji na misli koje se roje?
- Kakva su tvoja iskustva s čitanjem knjiga? Koliko ti pomažu u životu, kako nadahnjuju tvoje misli i djela? Podijeli s članovima svoje skupine što rado čitaš!

Skupina JEZIK

Zadaci:

- Pročitajte biblijske rečenice:

»Znate, braćo moja ljubljena! Svatko neka bude brz da sluša, spor da govori, spor na srdžbu.« (Jk 1,19)

»Blagoslivljajte, a ne proklinjite!« (Rim 12,14)

»Ne izusti ime Gospodina, Boga svoga uzalud!« (Pnz 5,11)

»Ne svjedoči lažno protiv bližnjega svoga!« (Izl 20,16)

- Narodna mudrost kaže: *»Speci pa reci!«* Jezikom možemo čovjeka povrijediti i pridignuti. Navedite vlastita iskustva jednoga i drugoga.
- Što sve uključuje kultura govora? Što mislite koji je razlog siromaštva jezika i uporabe ružnih riječi (posebno psovki) kod mladih ljudi?
- Zlatne riječi *»molim, hvala, oprost!«* ključ su koji otvara svaka vrata. Kakva su vaša iskustva s uljudnim ophođenjem prema ljudima?
- Kako biste povezali biblijske rečenice o promišljenu i istinitu govoru s vlastitim iskustvima u društvenom životu?
- Napišite rečenicu kojom ćete ohrabriti osobu koja sjedi pokraj vas u skupini te joj darujte napisano!

Skupina OČI

Zadaci:

- Pročitaj biblijske tekstove 2 Sam 11,2–6 i Mk 10,46–52.

A jednoga dana predvečer usta David sa svoje postelje i prošeta se po krovu svoje palače. Opazi s krova ženu gdje se kupa. Ta žena bijaše izvanredno lijepa. David se propita za tu ženu i rekoše mu: »Pa to je Batšeba, kći Eliamova i žena Urije Hetita!« Nato David posla glasnika da je dovedu k njemu. Kad je došla, leže on s njom, upravo kad se bila očistila od svoje nečistoće. Zatim se ona vrati svojoj kući. Žena zatrudnje te poruči Davidu: »Trudna sam!« Tada David posla poruku Joabu: »Pošalji k meni Uriju Hetita!« I Joab posla Uriju k Davidu. (2 Sam 11,2–6)

Dođu tako u Jerihon. Kad je Isus s učenicima i sa silnim mnoštvom izlazio iz Jerihona, kraj puta je sjedio slijepi prosjak Bartimej, sin Timejev. Kad je čuo da je to Isus Nazarećanin, stane vikati: »Sine Davidov, Isuse, smiluj mi se!« Mnogi ga ušutkivahu, ali on još jače vikaše: »Sine Davidov, smiluj mi se!« Isus se zaustavi i reče: »Pozovite ga!« I pozovu slijepca sokoleći ga: »Ustani! Zove te!« On baci sa sebe ogrtač, skoči i dođe Isusu. Isus ga upita: »Što hoćeš da ti učinim?« Slijepac mu reče: »Učitelju moj, da progledam.« Isus će mu: »Idi, vjera te tvoja spasila!« I on odmah progleda i uputi se za njim. (Mk 10,46–52)

- Polovica članova skupine pokušat će se uživjeti u situaciju kralja Davida i napisati u obliku dnevnika što mu se dogodilo i što mu je sve prolazilo kroz glavu do konačne odluke.
- Druga polovica članova skupine osmislić će intervju (razgovor) s Bartimejom.
- Pročitajte jedni drugima svoje uratke!
- Razgovarajte o dodirnim točkama i razlikama između Davidove i Bartimejeve sljepoće.
- Internet je danas postao »skladištem« na kojemu se mogu naći različite slike, tekstovi, filmovi koji mogu uznemiriti našu maštu, opteretiti um i srce. Razgovarajte o tome i nastojte napisati pravila kako se kloniti destruktivnih sadržaja. Razmijenite međusobno internetske adrese na kojima se mogu naći dobre slike i filmovi.

Skupina TIJELO

Zadaci:

- Pročitajte biblijske odlomke Rim 7,14–18 i 1 Kor 6,19–20

Ili, zar ne znate? Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji. Jer, kupljeni ste otkupninom. Proslavite, dakle, Boga u tijelu svojemu! (1 Kor 6,19–20)

Zakon je, znamo, duhovan; ja sam pak tjelesan, prodan pod grijeh. Zbilja ne razumijem što radim: ta ne činim ono što bih htio, nego što mrzim — to činim. Ako li pak činim što ne bih htio, slažem se sa Zakonom, priznajem da je dobar. Onda to ne činim više ja, nego grijeh koji prebiva u meni. Doista znam da dobro ne prebiva u meni, to jest u mojem tijelu. Uistinu: htjeti mi ide, ali ne i činiti dobro. (Rim 7,14–18)

- Kroz različita razdoblja nastanka biblijskih tekstova razlikuje se odnos biblijskih pisaca prema tijelu. U Starom zavjetu nalazimo posve pozitivan odnos prema tijelu, jer čovjek je tijelo i po tijelu stupa u odnos s drugima i s Bogom. Pod utjecajem grčke stoičke filozofije osobito u pavlovske spise ulazi negativan odnos prema tijelu. Ipak, i kod Pavla nalazimo tekstove o svetosti našega tijela koje je hram Duha Svetoga. Koliko vam je poznat odnos prema tijelu u različitim kulturama i religijama? Kako se shvaća, kako tijelo završava nakon smrti u vjerovanju pojedinih religija (npr. hinduizmu, islamu, kršćanstvu)?
- Razgovarajte o kulturi tijela u generaciji svojih roditelja i danas: s obzirom na higijenu, uređivanje, modu, tretmane, plastične operacije... Koje su posljedice pretjerane usredotočenosti na tijelo?
- Kod mnogih svetih ljudi, pa i samoga sv. Pavla, nalazimo govor o napetosti između zahtjeva tijela i duha. U kojoj mjeri to moraju biti suprotnosti? Kako se može povezati i prožimati zdrav odnos prema tijelu i prema duhu, kultivirati pobude tijela i duha?
- Napišite pravila za skladnu kulturu i harmoniju tijela, duše i duha!
- Kako naše tijelo sudjeluje u našoj vjeri i bogoslužju? Prisjetite se meditativnog plesa na početku našeg susreta. Kako možemo hvaliti Boga u svom tijelu? Što nam govori činjenica da nam je Krist ostavio svoje tijelo za hranu?

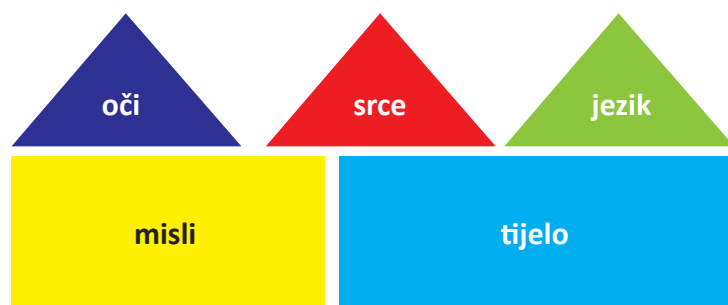
Predstavljanje rezultata rada u skupinama

Svaka skupina iznosi i prikazuje rezultate svoga rada kojima pokazuje kako »ojačati tijelo« (usp. Mt 26,41).

ZAKLJUČNI DIO (15 min)

SINTEZA S AKTUALIZACIJOM

Skupine mogu objediniti svoje zaključke u obliku tvrđave sastavljene od različitih dijelova slagalice (zidine, vrata, kule) na kojima bi bili zaključci svih skupina, koje objedinjuju čovjeka (oči – vrata, srce – zidine, jezik – kula, misli – zidine, tijelo – kula) koji djeluje po Duhu Svetomu i kojima izgrađujemo svoju najčvršću utvrdu poput Lovrijenca. Tvrđava se može raditi od stiropora ili kartona ili jednostavno nacrtati na plakatnom papiru.

Razmišljanje u tišini

Razmisli koliko tvoja župna zajednica i obitelj imaju koristi od tvog aktivnog predanja ili štete od tvoje pasivnosti. Ti si onaj kamen koji je ugrađen u tvrđavu. Ako ga izvadiš, nastat će rupa. Ta praznina utvrdu ne čini postojanijom, naprotiv prijeti joj opasnost od urušavanja. Povezanost u cjelovitosti traži tvoju postojanost, radi tvoje obitelji i tvoje župne zajednice. Na kojoj od »izvidnica duše« moraš poraditi radi učvršćenja zajedništva u tvojoj župi?

Kao kršćani pozvani smo živjeti po zakonu Duha. Sv. Pavao nas poziva da živimo dostojno poziva kojim smo pozvani, jer smo opečaćeni Duhom Svetim: »Po Duhu živite! Plod je pak Duha ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost, uzdržljivost!« (Gal 5,22–23)

MOLITVENI ZAVRŠETAK

Gospodine, štite moj, za koji se zaklanjam! Na usne mi stražu postavljaj da iz njih ne izlaze riječi koje ranjavaju. Daj da moje oči budu čiste i tijelo sveto. Uljem mi glavu mažeš da budem potpuno posvećen(a) Tebi. Duha mi svoga daješ da hodim putovima Tvojim.

Mjesto u kojem živim stvoreno je pokretačkom moći toga istoga Duha kojeg imam u sebi. Ljepota i sklad djela ljudskih ruku samo su djelić Tvoga božanskog sklada, ljepote, snage, postojanosti i opstojnosti. Hvala Ti što si nazočan u svemu, a najviše u meni. Hvala Ti što svemu daješ dah života. Dok si u meni, život je u meni, jer Ti si moja tvrđava, moja utvrda koju neprijatelj nikada neće osvojiti. S Tobom su koraci moji sigurni na putu prema vječnosti!

